Commissie Bos, Subcommissie II (Van de Financiën)
NA Commissie Herziening Grondwet 1914-1916, inv.nr. 2.

Kort overzicht van het verhandelde en de besluiten in de 9de vergadering der Subcommissie, gehouden op Dinsdag 28 December 1915, des ochtends te 12 3/4 uur in het gebouw der Tweede Kamer.
Voorzitter: de Heer De Meester.
Aanwezig de leden der Subcommissie, de Heeren Ketelaar, Van Veen en Ter Laan, benevens de uitgenoodigde leden der Staatscommissie, de Heeren Nolens en Van Wijnbergen. Afwezig het lid der Subcommissie, de Heer Van der Molen.
Tegenwoordig de Secretaris der Subcommissie, De Jonge.

De Voorzitter brengt in herinnering, dat in pleno gebleken is, dat de R.K. leden der Staatscommissie zich niet konden vereenigen met het voorstel der Subcommissie om den onderwijzers, die tevens R.K. ordebroeders en -zusters zijn, geen periodieke tractementsverhoogingen te geven. Overeenkomstig het besluit van het plenum zou de Subcommissie nog eene vergadering houden tezamen met de Heeren Nolens en Van Wijnbergen, om te trachten ook in dit opzicht tot bevrediging te komen.
Spreker deelt mede, dat hij de leden der Subcommissie sinds de laatste plenaire vergadering nog niet over de zaak heeft gesproken, en nu geheel persoonlijk een tusschenvoorstel wenscht te doen, ten einde tot elkander te komen. Dit voorstel berust op de volgende drie stellingen:
[f.i. inliggend stuk van de Voorzitter]

Spreker vraagt hierover thans het oordeel der Heeren.
De Heer Ter Laan is nog steeds van meening, dat het voorstel der Subcommissie is een redelijk voorstel, waartegen in beginsel door de R.K. leden geen bezwaar werd ingebracht. Hetgeen de Voorzitter thans te berde brengt, wijkt nogal van het oorspronkelijke voorstel der Subcommissie af. Naar sprekers overtuiging is het minimum salaris volgens dat voorstel voor het levensonderhoud van kloosterlingen voldoende. Er komt nog bij de bezoldiging voor de akten, er is gerekend met den levensstandaard door de groepeering volgens de tabel der Personeele belasting, en voorts is er nog de bezoldiging voor het hoofdschap. Waren de getallen der minima te laag, dan zou er over te praten zijn, maar dit wordt niet beweerd. Volgens de stellingen van den Voorzitter komt een orde-broeder of -zuster bijna (nl. op ééne verhooging na) tot de hoogtegrens der bezoldiging voor de onderwijzeressen. De niet-R.K. Nederlanders zullen hiervan zeggen, dat dit geld dient om de kassen van kloosters en kerken te spekken, en niet voor het onderwijs. Er zijn twee standpunten denkbaar: ten eerste, dat alles betaald wordt naar verrichten arbeid, maar dit standpunt heeft men voor de onderwijzeressen reeds losgelaten, en ten tweede, dat de kloosters zouden opgeven hoeveel hun het levensonderhoud der onderwijzers kost, maar daar valt niet op te rekenen.
Spreker kan zich dus niet vereenigen met het denkbeeld van den Voorzitter.
De Heer Nolens is den Voorzitter erkentelijk voor de moeite die deze zich gaf om de quaestie op te lossen.
Spreker komt echter op tegen het denkbeeld van den Heer Ter Laan om aan de kloosters te geven wat die onderwijzers aan levensonderhoud kosten; de Heer Ter Laan weet niet hoeveel dat is. Het is zeker niet gering, want die onderwijzers leven tezamen met andere kloosterlingen, die voor hun zorgen, en die moeten ook wonen. Er wordt gezegd: zij houden over van hun salaris, en dat zou dan de klassen der

Huygens ING, Grondwetscommissies 1883-1983
1913 Commissie-Bos, notulen, subcommissie 2 financ, 1915-12-28
NL-HaNA, Staatscie. Onderwijs, 2.04.48.02, inv.nr. 2
http://resolver.huygensing.knaw.nl/inventaris/grondwet/zoeksgids/

kerken en kloosters vullen maar spreker kan, na informaties ook nog in den laatsten tijd verzekeren, dat er niets van in die kassen komt. Als een kerkbestuur tevens eene school heeft, dan is het daarvoor ontvangen geld, voor dat doel meer dan noodig, en wordt er niets van aan de kerk gegeven.
Spreker gelooft te mogen zeggen, dat de Voorzitter een algemeenen regel heeft gesteld voor alle personen, die onder dezelfde praemisse vallen, zooals ook bij de onderwijzeressen het geval is.
De Voorzitter erkent dat; komt er eene andere categorie van persoonen, die eene gelofte van kuischheid heeft afgelegd, dan valt deze ook onder dien regel; maar men houde wel in het oog, dat de algemeene regel niet is: eene salarisregeling voor ongehuwden <Gewijzigd in: eene regeling, waarbij ter zake des huwelijks verhoogingen van jaarwedde worden toegekend> Men weet nu eenmaal, dat dit op grooten tegenstand in onderwijzerskringen zou stuiten.
De Heer Van Wijnbergen kan alleen dan een tusschenvoorstel accepteeren, als het is neergelegd in een algemeenen regel. In de onderwijswereld verlangt men alleen verhooging van bezoldiging op grond òf van meerdere bekwaamheid òf van grootere ondervinding. Wil men daartegenin gaan, dan is dat spreker goed, mits bij algemeenen regel. Als men dan de 3 stellingen van den Voorzitter beschouwt, dan zou men verwachten, dat deze zou rekenen met het ongehuwd zijn. Daarom dient er z.i. een hoogtegrens te zijn voor de bezoldiging van ongehuwden, evenals men aannam voor de onderwijzeressen. En dan vallen perse de kloosterlingen onder dien regel, gesteld voor alle ongehuwden.
De Voorzitter erkent, dat als men rekening hield met het al dan niet gehuwd zijn, het systeem daardoor zuiverder zou worden, maar het bezwaar is, dat zulk een stelsel een groot deel der onderwijzers zou ontstemmen.
De Heer Ketelaar wijst er op, dat de in de eerste stelling des Voorzitters aangehaalde Weduwenwet niet van de orde-broeders en -zusters, maar wèl van andere ongehuwde mannen en vrouwen de pensioensbijdrage vraagt.
Erkennende, dat, gelijk de Heer Nolens zeide, men niet kan oordeelen over de kosten van onderhoud dezer kloosterlingen, zou spreker wel willen medegaan met het voorstel van den Voorzitter, dat z.i. wel bevrediging zou schenken.
De Heer Van Veen heeft zich met het voorstel der Subcommissie vereenigd, omdat hij meende, dat, volgens hunne uitlatingen in de eerste vergaderingen der Staatscommissie, de R.K.-leden zich daarbij zouden neerleggen. Wat echter de Heer Van Wijnbergen zegt omtrent bezoldiging van ongehuwden, waaronder dan de kloosterlingen vallen, lijkt hem theoretisch het juiste standpunt, vooral omdat men niet mag vragen naar de besteding der gelden. Evenwel is verhooging van tractement wegens het gehuwd zijn eene onbillijkheid, die veel complicaties in het practische leven met zich zou brengen. Alles tezamen overwegende zou spreker er zich over verheugen, als het tusschenvoorstel van den Voorzitter bevrediging zou kunnen schenken.
De Heer Ter Laan herinnert er aan, dat de orde-broeders en -zusters ook op andere punten staan buiten de wet. Zoo haalde de Voorzitter de Weduwenwet aan, maar het is eveneens zoo in de Militiewet; daarom mag men ook hier met die buitengewone positie rekenen.
Spreker wil ook het volle pond geven, nl. 100%, maar de Heeren vragen 2 of 3 pond. Het voorstel van den Voorzitter loopt langs de lijn als maximum van *f*900 - *f*1225. Komt daar nog bij *f*200 voor de hoofdakte, voorts de bezoldiging voor de bijakten en de vergoeding voor het hoofdschap, dan kan men toch inderdaad niet ontkennen, dat men ver over de kosten van verpleging in een klooster heen komt.

Spreker wil wel over iets meer dan het minimum praten, maar wat de Voorzitter voorstelt gaat hem te ver.
De Heer Nolens merkt op, dat hier veel aankomt op de motiveering. Men moet wijzen op de hoogtegrens voor onderwijzeressen, voorts op de gronden, waarom de periodieke verhoogingen gegeven worden. Erkennende, dat ongehuwde leeken wel voor hun weduwenpensioen bijdragen, gevoelt spreker wel neiging om met het voorstel van den Voorzitter mede te gaan, mits deugdelijk gemotiveerd.
De Voorzitter zal dan met den Secretaris naar de meest juiste motiveering, die o.a. ook bij de onderwijzeressen berust op de mindere behoefte, zoeken, waarna hij het voorstel bij de Staatscommissie zal indienen.
Hierna sluit de Voorzitter de vergadering.